

Cum au fost dejucate planurile comuniștilor de a desființa comuna Ruscova (Maramureș)

Irina Liuba Horvat

Încercarea de a pune în aplicare prevederile legilor nr. 58 și 59/1974 privitoare la sistematizarea, adică la desființarea abuzivă a unor unități administrative din mediul rural și urban, precum și Legea cu privire la fondul funciar prevăzută de regimul comunist produce mari nemulțumiri în rândul populației din localitățile avizate. Printre unitățile rurale se numără și comuna Ruscova din județul Maramureș, care urma a fi desființată ca unitate administrativ-teritorială și alipită comunei vecine- Leordina.

Aflându-se direct în fața unui pericol, ruscovenii s-au hotărât să-și apere cu orice preț existența seculară a localității, care, la 26 octombrie 1973, a comemorat 600 de ani de la atestarea documentară, eveniment relatat pe larg în presa locală și centrală, cu titluri pe prima pagină: „Ruscova- 600 de ani” și transmiterea festivităților dedicate acestui eveniment pe postul național TVR1.

Încercările de desființare a comunelor au avut mai multe etape.

Prima acțiune a avut loc pe timpul raionului, când secretarul cu problemele organizatorice Ion a venit la Ruscova pentru a perfecta formalitățile de mutare a arhivei în comuna Leordina. La intervenția fermă a ruscovenilor, planul nu poate fi aplicat; menționăm că nu au avut loc incidente neplăcute.

A doua etapă coincide cu anul 1968, când se reia acțiunea de desființare a localității. Spre deosebire de prima etapă are loc o adunare populară, unde la unison de la mic la mare, de la intelectuali la țărani se decide trimiterea unei delegații compusă din Petric Ioan- învățător, Covaci Alexa - profesor, Benzar Ioan zis Hriș, Nemzet Alexa - țaran, la C.C al PCR. În urma acestei decizii, autoritățile județene renunță temporar la desființarea localității.

A treia etapă și ultima, are loc în anul 1978, când organele comuniste județene vin cu o nouă „păcăleală”. Pentru a-și atinge scopul, vin cu o așa-zisă variantă de „înființare a centrului agro-industrial Leordina-Ruscova (așa-zis oraș), cu care scop se elaborează și un proiect al noului centru cu sediul la Leordina.

Tactica nouă adoptată de comuniști impune luarea de noi măsuri de contracarare a planului în vederea păstrării identității teritoriale a localității.

Un rol decisiv l-a avut Comisia locală de sistematizare, care adoptă calea pașnică - cea a rezistenței, bazată pe legislația în domeniu, susținută cu argumente solide, neputând fi atacate de nimeni, nici chiar de inițiatorii proiectului.

Argumentele au fost următoarele:

- Comasarea prin desființarea localităților rurale viza localitățile care aveau un număr mai mic de 5.000 de locuitori (Ruscova avea la vremea respectivă aprox. 6000 de locuitori), față de Leordina cu doar 3200 locuitori.

- Comasarea a două localități bazate pe proprietate cooperatistă (CAP - Leordina) și proprietate individuală în Ruscova.

- Protecția mediului înconjurător- Leordina era protejată spre deosebire de Ruscova, care era mai tot timpul amenințată de inundații.

- Pentru obținerea unei simple adeverințe, ruscovenii din partea de sus a comunei (Oblaz), trebuiau să meargă pe jos cca 12 km etc.

În plus, ruscovenii vin cu contrapropuneri legate de noul centru agro-industrial, și anume, Leordina și Ruscova să devină cartiere al așa-zisului oraș, iar centrul administrativ să fie amplasat pe platforma BEREHOMIT, amplasată pe malul drept al râului Vișeu, care era apărat natural de inundații, locul aflându-se la mijlocul noului centru, iar denumirea acestuia să fie „Dumbrava”, excluzându-se denumirile celor două localități.

Situația s-a schimbat brusc în defavoarea localității Ruscova. Primarii celor două localități, prof. Horvat Vasile (Ruscova) și Ileana Leordean (Leordina) au fost invitați în fața Comisiei Județene de Sistematizare condusă de primvicepreședintele Gheorghe Pop, ocazie cu care cei doi sunt puși în fața faptului împlinit, urmând doar a-și da acordul.

Prima este invitată d-na primar a comunei Leordina, care își încheie pledoaria cu următoarele considerații: ”...în numele leordenilor, mulțumim pentru grija partidului pentru crearea noului centru agro-industrial”.

Primarul comunei Ruscova nu poate să nu fie de acord cu grija partidului dar, în numele ruscovenilor, vine cu contra argumentele descrise mai sus, în plus vine și cu alte argumente și anume: fiecare din cele două localități are propriul său trecut istoric, obiceiuri, port și tradiții locale specifice, precum și particularități lingvistice distincte etc. Se propune la vot aprobarea noului proiect care este votat în unanimitate, bucurându-se și de acceptul primarului Leordinei.

La întrebarea cine este împotriva, a fost înregistrat un singur vot: cel al primarului comunei Ruscova. Iată ce ne povestește în continuare prof. Vasile Horvat¹.

”Revenind acasă, am convocat Comisia locală de Sistematizare, unde am expus cele aprobate la nivel de județ, adică comasarea/desființarea localității. În astfel de situație, singura posibilitatea de a schimba (răsturna) decizia comisiei județene erau ruscovenii, care până la acea dată își vedeau liniștiți de treburile zilnice. Astfel, fără prea multă popularizare, am decis convocarea adunării populare a locuitorilor, în prima duminică, unde urma să-i informez și să le explic că fără ajutorul lor cauza va fi pierdută. Adunarea a fost convocată de către secretarul consiliului local, Popovici Dumitru, iar eu m-am prefăcut că sunt bolnav. De comun acord cu secretarul am nominalizat în secret pe un ruscovean să-l întrebe pe secretar care este situația actuală a localității. Răspunsul dat de secretar a fost următorul: Comisia județeană Maramureș a decis să desființeze comuna. La auzul acestei vești, cei prezenți au ales o delegație pentru a pleca la București. Delegația a fost compusă din: Mariciuc Mihai, Bumbar Mihai (zis Gabruț), Maios Nicolae etc.

Imediat după terminarea adunării populare, delegația care urma să plece spre București, împreună cu secretarul consiliului local Ruscova au venit la mine acasă, unde am hotărât de comun acord să nu plece spre București până luni.

Luni dimineața am venit la Primărie și primul lucru pe care l-am făcut a fost să telefonez secretarului Consiliului Județean Maramureș, d-lui Valentin Bota (un om deosebit și corect și care, pe acea vreme, răspundea din partea Comitetului Județean de Ruscova, iar întâlnirile domniei sale cu factorii de răspundere din localitate, ori de câte ori era nevoie, erau din cele mai plăcute, el fiind singura persoană, care ar fi putut să ne susțină în demersul nostru, care după cum se vor derula evenimentele, ar fi avut rolul providențial unde l-am informat despre starea de spirit creată, informându-l totodată că nu sunt în măsură să țin situația sub control, la care Domnia sa mi-a răspuns:”.....ferească D-zeu să plece delegația la București”. În urma acestui telefon, cam o săptămână după adunarea generală a locuitorilor au fost convocați primarii la o instruire la Baia Mare. La un moment dat vine la mine instructorul județean de partid, dl. Popciuc Petru, și-mi spune:”....primare, la ora 10 pleci cu secretarul Valentin Bota la Ruscova. ”Sesizând gravitatea situației am fugit la Oficiul Juridic, de unde am făcut comanda cu primăria Ruscova, rugându-l pe secretarul primăriei să convoace în secret și cât mai urgent Comisia locală de Sistematizare.

În drumul spre Ruscova mă gândeam la ce va urma. Văzându-mă îngândurat, dl. Valentin Bota m-a întrebat: ”.....cine este vinovat de răsturnarea situației, deoarece primul secretar Gheorghe Blaj a informat Bucureștiul de aprobarea unificării celor două localități”. Răspunsul meu a fost scurt:”.... domnule secretar, sunt dispus să mergem în adunarea populară și dacă locuitorii vor afirma că eu sunt vinovat, sunt dispus să mă spânzur...”.

Întâlnirea cu membrii Comisiei locale de Sistematizare a d-lui V. Bota a fost scurtă și cu efect favorabil, și anume, dacă ruscovenii nu vor unificare, atunci Ruscova rămâne comună de sine stătătoare ca și până acum. După care, dl. V. Bota mi-a spus să convoc Adunarea populară și să informez populația de hotărârea luată.

Temându-mă că situația s-ar putea schimba l-am rugat să vină și el la adunare și să le spună el ruscovenilor că unificarea nu mai are loc. La propunerea mea, dl. Secretar V. Bota a spus că trebuie să însoțească o delegație pe Valea Izei și că nu poate fi prezent la adunare. În cele din urmă însă a acceptat să participe la aceasta doar dimineața, cu condiția ca ruscovenii să participe la adunare.

¹ Informator Horvat Vasile, Ruscova, 75 ani.

În cursul săptămânii, am luat legătura cu vicarul Ion Pițura și am convenit, că atunci când va primi un bilet prin omul de serviciu de la primărie, să întrerupă slujba la biserică și să vină în frunte cu enoriașii în Adunarea populară.

Duminica dimineața la ora 9.00, dl. V. Bota a fost la sediul primăriei Ruscova unde deja era așteptat cu nerăbdare. La întrebarea: unde îți sunt oamenii? i-am răspuns că vor fi și că trebuie să mergem în fața Căminului Cultural unde va fi adunarea. Când am pornit spre locul adunării și vicarul în fruntea enoriașilor se îndreptau într-o liniște și ordine desăvârșită spre Căminul cultural.

La întrebarea adresată ruscovenilor de către dl. Secretar V. Bota, dacă vor să se unească cu Leordina, răspunsul unanim a fost- NU. La care dl. V. Bota le-a răspuns:...”atunci așa va fi, Ruscova rămâne așa cum a fost, nu se unește cu Leordina. Toți cei prezenți au strigat: „Să vă ajute Dumnezeu, dle secretar””.

Astfel, putem afirma faptul că localitatea Ruscova în urmă cu 22 de ani a fost prima comună rurală care a dejucat planul de desființare abuzivă a unei unități administrative, prevăzut de comuniști fără a recurge la manifestații violente sau așa zise „mici revoluții”.

Pierzând cauza la Ruscova, organele comuniste din Maramureș și-au îndreptat atenția spre o altă localitate din județ, și anume localitatea Petrova. Despre modul cum au reușit petrovenii să răstoarne planul de a desființa o altă comună, se relatează pe larg accesând adresa web: [www.sighet-online.ro/index.php...revoluția din Petrova](http://www.sighet-online.ro/index.php...revoluția_din_Petrova)

How failed the communist plans for dissolve Ruscova (Maramureș County)

Abstract

The paper uses the methodology of oral history to recreate a difficult moment in the history of a small commune of Maramures County, in the years of the Communist Regime. Based on a new law promoted by the communists in 1974 and presented as a “systematization of the rural world”, a lot of communes in Romania, and also Ruscova (Maramures County) would be dissolved and included in other administrative units, therefore reduced at a status of “periphery”. Although many of these units resisted the degradation of their status, the inside mechanism that allowed passive resistance are difficult to comprehend based only on the official historical sources of that period. The detailed reconstruction of the insides of an event that could have changed forever the life of the inhabitants is founded therefore on the testimony of the main character of the public life of the commune in that period, the Mayor of Ruscova